

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 150/2022-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Františkom Svatuškom, advokátom, Námestie slobody 25, Humenné, proti postupu Okresného súdu Svidník v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 23/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Svidník v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 23/2017 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Svidník **prikazuje** v konaní sp. zn. 8 C 23/2017 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Okresný súd Svidník **je povinný** zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Svidník **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **410,26 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 1. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Svidník (ďalej len „okresný súd“) v konaní

vedenom pod sp. zn. 8 C 23/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov, priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Podstatou ústavnej s'ťažnosti je námietka, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu namietaných základných práv (bod 1). Zo s'ťažovateľom predostretého skutkového stavu a priloženého spisového materiálu vyplýva, že s'ťažovateľ v procesnom postavení žalovaného je sporovou stranou v konaní o náhradu škody vo výške 1 515 eur s príslušenstvom, ktoré sa začalo podaním návrhu na vydanie platobného rozkazu 19. júna 2017. Okresný súd platobným rozkazom z 12. januára 2018 zaviazal s'ťažovateľa zaplatiť do 15 dní odo dňa jeho doručenia 1 515 eur s príslušenstvom a trovy konania. Proti platobnému rozkazu podal s'ťažovateľ včas odpor, ktorý bol okresnému súdu doručený 7. februára 2018. Opatrením okresného súdu č. 401/2018 z 15. februára 2018 bol za zákonného sudcu v napadnutom konaní pôvodne určený [REDAKOVANÉ]. Z dôvodu rovnomerného zaťaženia sudcov okresného súdu bola rozhodnutím okresného súdu z 15. februára 2018 vec pridelená do senátu [REDAKOVANÉ]. Okresný súd uznesením č. k. 8 C 23/2017-48 z 8. novembra 2018 zrušil platobný rozkaz v celom rozsahu a 19. decembra 2018 si vyžiadal správu od Okresného dopravného inšpektorátu Okresného riaditeľstva Policajného zboru [REDAKOVANÉ], stranám sporu oznámil zmenu zákonného sudcu, vyzval ich na predloženie prípadných návrhov na doplnenie dokazovania a nariadil termín pojednávania na 5. marec 2019, ktoré bolo na žiadosť žalobcu odročené na 20. marec 2019. V čase od 23. januára 2019 do 19. apríla 2019 vykonával úkony v zmysle čl. 9 a § 167 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Pojednávanie nariadené na 20. marec 2019 bolo na základe žiadosti žalobcu odročené na 12. jún 2019 a následne opätovne na základe žiadosti žalobcu na 1. október 2019. Až pojednávanie nariadené na 1. október 2019 sa uskutočnilo. Ďalšie pojednávanie vo veci sa konalo 22. októbra 2019, bolo však odročené na neurčito z dôvodu pokusu o urovanie sporu zmiernom, ku ktorého uzavretiu nedošlo, čo sporové strany okresnému súdu oznámili podaniami doručenými okresnému súdu 24. februára 2020 a 24. marca 2020. Z dôvodu odvolania zákonného sudcu z funkcie sudcu 23. októbra 2020 bola vec rozhodnutím predsedu okresného súdu z 3. novembra 2020 s'ťažovateľa pridelená do senátu [REDAKOVANÉ]. Nová zákonná sudkyňa až takmer po 15 mesiacoch nariadila 24. februára 2022 termín pojednávania na 8. apríl 2022. Dňa 29. marca 2022 právny zástupca žalobcu doručil okresnému súdu späťvzatie žaloby z dôvodu, že žalobca 16. novembra 2021 zomrel a jeho manželka nechce v súdnom spore pokračovať. Dňa 30. marca 2022 zaslal okresný súd späťvzatie žaloby s'ťažovateľovi na vyjadrenie a strany sporu upovedomil o zrušení nariadeného termínu pojednávania. Ústavný súd na okresnom súde zistil, že okresný súd napadnuté konanie zastavil a žiadnej strane nepriznal právo na náhradu trov konania uznesením č. k. 8 C 23/2017-187 z 26. júla 2022, ktoré bolo s'ťažovateľovi doručené 3. augusta 2022 a žalobkyni 10. augusta 2022. Uvedené rozhodnutie zatiaľ nenadobudlo právoplatnosť.

3. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 150/2022-10 z 9. marca 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

4. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov, doložených príloh a obsahu súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

II. Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti za hlavnú príčinu vzniku zbytočných prietáhov v napadnutom konaní označuje nečinnosť okresného súdu. Podľa jeho názoru predmetom posúdenia v napadnutom konaní je zaplatenie žalovanej sumy, ktoré nemožno považovať za právne a skutkovo zložité. V napadnutom konaní nie je potrebné zaoberať sa žiadnou otázkou osobitného právneho významu ani posudzovať osobitnú skutkovú zložitnosť. Podľa sťažovateľa okresný súd svojím postupom v napadnutom konaní nezohľadnil v dostatočnej miere závažnosť predmetu konania pre sťažovateľa. Svedčí o tom neprimeraná dĺžka doby uplynutej od podania odporu predstavujúcej štyri roky, pričom vec nebola do podania ústavnej sťažnosti meritórne rozhodnutá ani v rámci konania pred prvostupňovým súdom. Správanie sťažovateľa ani žalobcu podľa názoru sťažovateľa k neprimeraným prietahom v napadnutom konaní neprispeli. Sťažovateľ a žalobca boli v napadnutom konaní aktívni. Porušenie v ústavnej sťažnosti označených základných práv vidí hlavne v dlhom časovom horizonte predstavujúcom približne deväť mesiacov, ktorý uplynul medzi podaním odporu sťažovateľa proti platobnému rozkazu a vydaním uznesenia, ktorým okresný súd platobný rozkaz zrušil. Zároveň, počnúc 3. novembrom 2020, do podania ústavnej sťažnosti okresný súd vo veci sťažovateľa nevykonal žiaden úkon. Výšku požadovaného primeraného finančného zadost'učinenia odôvodňuje vzniknutými obavami o ochranu jeho práv a pocitom právnej neistoty a sklamaní z neprimeranej dĺžky konania aj napriek jeho aktívnemu prístupu v konaní.

III. Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Okresný súd vo svojom vyjadrení č. k. 1Spro/198/2022 zo 4. apríla 2022, uvedúc podrobný prehľad procesných úkonov vo veci konania proti sťažovateľovi, konštatoval, že v rokoch 2020 a 2021 bola na súdoch mimoriadna situácia súvisiaca s pandémiou COVID-19 a súde v uvedenom období prejednávali prednostne veci trestnej a poručenskej agendy. Tiež namietol, že o úmrtí žalobcu sa dozvedel, až keď mu právny zástupca žalobcu doručil späťvzatie žaloby v celom rozsahu. Okresný súd vo svojom vyjadrení napokon uviedol, že zákonná sudkyňa v napadnutom konaní [REDAKOVANÉ] vybavuje všetky druhy agend mimo trestnej agendy a je v poradí treťou zákonnou sudkyňou v posudzovanej veci. Okresný súd je toho názoru, že ústavná sťažnosť sťažovateľa je nedôvodná.

III.2. Replika sťažovateľa:

7. Ústavný súd po doručení vyjadrenia okresného súdu k ústavnej sťažnosti listom z 11. apríla 2022 č. k. I. ÚS 150/2022-21 vyzval sťažovateľa, aby sa k vyjadreniu okresného súdu vyjadril v lehote 10 dní od jeho doručenia. Sťažovateľ v uvedenej lehote ústavnému súdu svoju repliku nedoručil.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov a jeho práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení, že k porušeniu týchto práv došlo neodôvodnenou nečinnosťou okresného súdu v napadnutom konaní, keď okresný súd vykonával určité procesné úkony v neúmerne dlhých časových odstupoch bez rozumného zdôvodnenia.

9. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04, I. ÚS 250/2020, I. ÚS 24/2022).

11. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

12. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Povinnosť súdu konať bez prietahov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán, ako aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov a vždy nariadiť aj nový termín pojednávania (§ 184 ods. 2 CSP).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 272/04, III. ÚS 130/2020, I. ÚS 250/2020, I. ÚS 24/2022) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokovanej veci a jej význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07, I. ÚS 477/2020, I. ÚS 24/2022).

14. Vychádzajúc z uvedeného, v posudzovanom prípade sa konanie na okresnom súde nevyznačuje skutkovou zložitou a sťažovateľ svojím správaním na rozdiel od jeho protistrany – žalobcu, ktorý opakovane žiadal o odročenie pojednávania, nijaké zdržanie v konaní nespôsobil.

14.1 Pri hodnotení samotného postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd bez potreby podrobných analýz jednotlivých úkonov uskutočnených okresným súdom, reflektujúc obsah súdneho spisu a priebeh napadnutého konania, rezultuje, že napadnuté konanie bolo už od jeho začatia poznačené určitou pomalosťou okresného súdu, keď platobný rozkaz vydal až takmer po 7 mesiacoch od doručenia mu návrhu na jeho vydanie. V procesnom postupe okresného súdu sa opakovane vyskytovali obdobia neodôvodnenej nečinnosti, keď okresný súd v napadnutom konaní nevykonával žiadny úkon. Za obdobia úplnej neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu možno označiť konkrétne obdobie od doručenia okresnému súdu odporu proti platobnému rozkazu zo strany sťažovateľa do vydania uznesenia, ktorým okresný súd platobný rozkaz zrušil v celom rozsahu, v trvaní 9 mesiacov a obdobie od doručenia okresnému súdu vyjadrení strán sporu, že k vyriešeniu sporu medzi nimi zmierom nedošlo, 24. februára 2020, resp. 24. marca 2020, do 24. februára 2022, keď zákonná sudkyňa nariadila termín pojednávania na 8. apríl 2022, t. j. v trvaní dvoch rokov.

15. Túto nečinnosť nemôže ospravedlniť ani odvolávanie sa okresného súdu na pandémiu ochorenia COVID-19. Ústavný súd pochopiteľne prihliada i na túto objektívnu skutočnosť (napr. m. m. I. ÚS 504/2020, I. ÚS 550/2020, I. ÚS 42/2020 či I. ÚS 109/2021), avšak v okolnostiach danej veci treba zdôrazniť, že okresný súd do uvedenia týchto opatrení do praxe (ktoré sa týkajú určených období v roku 2020 a v roku 2021, pozn.) mal dostatočný časový priestor (od začiatku februára 2018, keď mu bol doručený odpor sťažovateľa proti platobnému rozkazu, pozn.) na to, aby v prejednávanej veci rozhodol.

16. Ani obrana okresného súdu, že súčasná zákonná sudkyňa vo veci sťažovateľa vybavuje všetky druhy agend okrem trestnej agendy a je v poradi už tretím sudcom vo veci sťažovateľa, nemôže v rámci ustálenej judikatúry ústavného súdu obstáť, rovnako ako poukazovanie na množstvo vecí či personálne a organizačné problémy súdu, ktoré takisto nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či v posudzovanom súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Ústava v čl. 48 ods. 2 totiž zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali prostredníctvom orgánov riadenia príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote (III. ÚS 694/2016, I. ÚS 271/2021). Nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté priet'ahy len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (II. ÚS 825/2015).

17. S prihliadnutím na uvedené zistenia (body 14 až 16 odôvodnenia tohto nálezu) ústavný súd uzatvára, že v prípade sťažovateľa nepochybne došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

V.

Prikázanie okresnému súdu konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

18. V súlade so sťažnostným petitom ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných

prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu), keď zistil, že písomné vyhotovenie uznesenia o zastavení konania dosiaľ nenadobudlo právoplatnosť, a teda ani napadnuté konanie nie je ešte právoplatne skončené.

19. Sťažovateľ v sťažnostnom návrhu tiež žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur, čo odôvodnil vzniknutými obavami o ochranu jeho práv a pocitom právnej neistoty a sklamaní z neprimeranej dĺžky konania aj napriek jeho aktívnemu prístupu v konaní.

20. S ohľadom na cieľ finančného zadost'učinenia, ktorým je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018), ústavný súd, vychádzajúc z čl. 41 dohovoru a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, priznal sťažovateľovi aj finančné zadost'učinenie, a to so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20.1 Pri ustálení sumy finančného zadost'učinenia ústavný súd prihliadal predovšetkým na obdobia úplnej a neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu v rámci napadnutého konania v celkovom trvaní 2 rokov a 9 mesiacov, ktorá výrazne prispela k celkovej dĺžke trvania napadnutého konania presahujúcej 5 rokov. Sťažovateľovi preto priznal finančné zadost'učinenie v sume 1 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti, t. j. nad rámec priznaného finančného zadost'učinenia, ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovelo (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

21. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 410,26 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

22. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13a, § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Celkovo tak sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania v sume 410,26 eur.

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2022

Miloš Mad'ar
predseda senátu